

BACHELOROPPGAVE

Vold sett i lys av kulturelle konstruksjoner av kjønn

Hvordan er vold kjønn? Og hvordan preger tradisjonelle forståelser av vold og kjønn opplevelsen av vold?

Av
Linn Kristine Kvellestad
Kandidatnummer: 10

Violence in light of cultural constructions of gender

How are violence gendered? And how does traditional understandings of violence and gender impact the experience of violence?

Sosialt arbeid

BSV5-300

Mai 2015

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Vold sett i lys av kulturelle konstruksjoner av kjønn) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

10 Linn Kristine Kvellestad

JA   NEI

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	1
1.1 PROBLEMSTILLING OG RELEVANS FOR YRKET	1
1.2 PRESISERING AV SENTRALE BEGREP.....	2
1.3 INNDELING AV OPPGAVEN	2
2.0 METODE	3
2.1 FREMGANGSMÅTE FOR LITTERATUR	3
2.2 LITTERATUR OG KILDEKRITIKK	4
3.0 REDEGJØRELSER OM KULTURELLE KONSTRUKSJONER AV KJØNN OG VOLD ...5	5
3.1 HVA ER MASKULINITET OG FEMININITET?.....	5
3.1.1 Samfunnets syn på vold og kjønn i et tidsperspektiv	6
3.1.2 Hva er mannlig og kvinnelig i dagens samfunn	7
3.2 HVA ER VOLD?.....	7
3.3 HVORDAN VOLD UTØVES MELLOM KJØNN	9
3.4 FREMSTILLING AV VOLD I MEDIA	10
4.0 TEORETISK PERSPEKTIV; CONNELLS BEGREPER HEGEMONISK OG UNDERORDNET MASKULINITET	11
5.0 DISKUSJON	13
5.1 HVORDAN VOLD ER KJØNNET	14
5.1.1 På hvilke måter kan vold bli fremstilt på en kjønnnet måte	14
5.2 HVORDAN PREGER KJØNN OPPLEVELSEN AV VOLD	16
5.2.1 Vold og Menn.....	17
5.2.2 Vold og kvinner	18
6.0 AVSLUTNING	19
7.0 LITTERATURLISTE	21

1.0 Innledning

Denne bacheloroppgaven tar for seg temaet kulturelle konstruksjoner av kjønn i forhold til vold. Jeg har valgt dette temaet på bakgrunn av min praksisperiode på krisesenter der jeg ble introdusert for hva vold er. En av mine erfaringer var at flere stilte samme spørsmål når de ble opplyst om at senteret var for både menn og kvinner, ”hvorfors var mennene der?”. Dette var også min tanke i starten, og jeg ble derfor interessert i å se nærmere på hvorfor vi stiller oss dette spørsmålet på bakgrunn av kjønn. Det har blitt opprettet flere tilbud for menn, blant annet krisesenter for menn, noe som viser at samfunnet har begynt å gå i en retning mot å erkjenne vold mot menn som et synlig problem. Siden vi vet og tildels anerkjenner at vold også rammer mange menn, synes jeg derfor det er interessant å se på samspillet mellom vold og kjønn i dagens samfunn. Målet med oppgaven er å få mer kunnskap om hvordan, og i hvilken grad kulturelle konstruksjoner av kjønn preger voldsutsatte og samfunnets opplevelse og syn på vold. Hvordan vold mot menn og vold mot kvinner tillegges forskjellig betydning, og hvordan dette kan tolkes ut i fra kjønn.

1.1 Problemstilling og relevans for yrket

På bakgrunn av dette, vil problemstillingen være *vold sett i lys av kulturelle konstruksjoner av kjønn*. Hvordan er vold kjønnet? Og hvordan preger tradisjonelle forståelser av vold og kjønn opplevelsen av volden?

Jeg har valgt en vid problemstilling som tar for seg samfunnet og kulturen sin forståelse av vold, og hvilken påvirkning denne forståelsen får for mennesker som er utsatt for vold. Dette for å kunne se en helhet i samspillet mellom kulturelle konstruksjoner og enkeltindivider. Problemstillingen vil bli belyst ut ifra sosiolog og kjønnsforsker Robert Connells begreper hegemonisk og underordnet maskulinitet. Disse begrepene omhandler relasjonen mellom ulike maskulinitets typer, og hva som blir ansett som ledende og dominerende posisjoner i samfunnet.

Som sosionom møter man ofte mennesker som har blitt utsatt for, eller som utøver vold. Hver fjerde kvinne og hver femte mann har opplevd vold fra partner minst en gang (Haaland, Clausen & Schei, 2005). Vold er derfor et relevant og viktig tema for sosialarbeidere. Det er også viktig å være bevisst på rollen kjønn kan spille, både i forhold til hvordan individer

opplever situasjonen de er i, men også samfunnets reaksjoner på situasjonen. Arbeidet man gjør som sosionom vil kunne få bedre kvalitet dersom man reflekterer over fenomenet kjønn i forhold til sosialt arbeid. Kjønnsteoretiske perspektiv bidrar til å komplisere relasjonen mellom privat og offentlig, og disse perspektivene kan være produktive for fagutviklingen i sosialt arbeid (Oltedal, 2013). Kjønn er et aktuelt tema enten man jobber med å forebygge, redusere eller løse et sosialt problem. Vi er alle kjønn, men vi er også alltid noe mer enn bare kjønn (Oltedal, 2013, s.3). Det handler om å kunne se helheten i situasjoner mennesker befinner seg i, og ha en forståelse av hvordan kulturelle og sosiale konstruksjoner spiller en viktig rolle i opplevelser og tolkninger av ulike situasjoner. På denne måten kan man finne frem til løsninger på ulike hindringer man møter i arbeidet med mennesker.

1.2 Presisering av sentrale begrep

Denne oppgaven omhandler begrepene kjønn og vold. Med kjønn menes de kulturelle konstruksjonene av hva som er maskulint og feminint, og mannlig og kvinnelig i dagens samfunn. Oppgaven vil trekke frem hegemonisk og underordnet maskulinitet som tar for seg to forskjellige maskulinitetstyper man kan plassere menn innenfor. Vold kan defineres forskjellig avhengig av kultur, samfunn og enkeltindivider. I denne oppgaven forstås vold som en funksjonell handling som har et mål eller en mening, der volden blir brukt som makt for å oppnå kontroll. Den baserer seg derfor på Isdal (2000) sin definisjon da denne tar for seg en videre definisjon av voldsbegrepet. Vold i nære relasjoner vil si vold som utspiller seg i det nærmeste nettverket, der det kan være samboer eller partner, øvrig familie og nære venner som utøver volden. Partnervold er volden som utspiller seg mellom intime partnere.

1.3 Inndeling av oppgaven

Første del av oppgaven vil omhandle metoden som er brukt, og begrunnelse for valg av metode. Videre i metodedelene vil det bli redegjort for hvordan litteraturen er innhentet, og til slutt vil det bli sett nærmere på kildekritikk og hvilken litteratur som er benyttet i oppgaven. Etter metodedelene vil det komme en redegjørelsesdel. Denne delen av oppgaven vil omhandle grunnleggende informasjon om hva kjønn er og hvordan kjønn er konstruert. Det vil bli presentert et historisk perspektiv på vold og kjønn i samfunnet, samt hva som blir sett på som mannlig og kvinnelig i dagens samfunn. Redegjørelsesdelen vil også omhandle hva som blir definert som vold, hvordan vold kan bli sett på i samfunnet, og forskjeller og likheter i utøvelsen av vold mellom kjønn. Til slutt vil denne delen av oppgaven se på hvordan vold

fremstilles i media ut ifra et kjønnsperspektiv. Teoridelen av oppgaven vil gå nærmere inn på Connells begreper hegemonisk og underordnet maskulinitet, som også vil bli brukt for å belyse samspillet mellom vold og kjønn i diskusjonsdelen. Diskusjonsdelen vil omhandle samspillet mellom vold og kjønn, og hvordan tradisjonelle forståelser av vold og kjønn kan prege opplevelsen av vold for menn og kvinner. Til slutt vil det være en avslutning som oppsummerer hva oppgaven omhandler, og sentrale funn som kom frem i diskusjonen.

2.0 Metode

En metode er en fremgangsmåte for å frembringe kunnskap, løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2012). Denne oppgaven er en litteraturstudie, som er en kvalitativ metode. En kvalitativ metode har som mål å bidra til en bedre forståelse av samfunn og samhandling mellom mennesker, den ser på egenskaper eller karaktertrekk ved et fenomen (Dalland, 2012). Litteraturstudie innebærer å studere faglige tekster på et område, der målet er å finne grunntrekk ved konklusjonene som kommer frem i slike publikasjoner (Befring, 2015). En svakhet ved litteraturstudie er at denne type oppgave baserer seg på subjektivt skjønn, både ved valg av, og vurderingen av den tilgjengelige forskningen (Befring, 2015). Litteraturstudie kan være en metode med faglig relevans og nytteverdi ved å bidra til blant annet å kunne avdekke sentrale faglige premisser ved temaet, beskrive inkonsistente funn og avvikende konklusjoner og den kan kunne beskrive temaer og problemstillinger som i liten grad er forsket på (Befring, 2015). Litteraturstudie ble valgt som metode på bakgrunn av et ønske om å finne ut mer om fenomenene vold og kjønn, basert på eksisterende litteratur om temaet. Ved litteratursøk ble det klart at det finnes forskning som var relevant for temaet i oppgaven, så det ville dermed ikke bli noe problem å finne tilstrekkelig med informasjon. Dette gjorde litteraturstudie til en hensiktsmessig fremgangsmåte for denne oppgaven.

2.1 Fremgangsmåte for litteratur

Litteratur er viktig for alle bacheloroppgaver, det er denne kunnskapen oppgaven tar utgangspunkt i, og problemstillingen blir drøftet i forhold til (Dalland, 2012).

Forskningsmaterialet i ett litteraturstudie vil primært bestå av avhandlinger, tidsskrifter, fagbøker og eventuell annen publisert forskning på temaet (Befring, 2015). For å innhente relevant fagstoff til oppgaven, er det benyttet ulike databaser og søkemotorer. Bibsys sitt system søker etter bøker og tidsskrifter som finnes på høyskolens bibliotek (Dalland, 2012),

og dette systemet ble i hovedsak brukt for å finne boklitteratur. Siden det var begrenset med bøker om temaet ble det også nødvendig å søke i tidsskrift. Tidsskrift er en viktig kilde for å finne frem til det nyeste innen forskning på feltet, bøker kan også være utdatert og ha mangelfull informasjon (Dalland, 2012). Det eksisterer fortsatt lite forskning på temaet vold og kjønn, og hovedvekten av forskning er på engelsk. Det ble derfor nødvendig å benytte både engelske og norske databaser til litteratursøk. Databasene som i hovedsak ble benyttet for å finne frem til forskningslitteratur var Oria og Academic Search Premier. Ved søk etter tidsskrift ble det i hovedsak søkt etter artikler som var fagfellevurdert. Når artikkelen er fagfellevurdert vil det si at den er vurdert og godkjent av eksperter innenfor det gitte fagområdet (Dalland, 2012, s. 78). For å finne informasjon om fremstillingen av temaet i mediebildet ble det også nødvendig å bruke søkemotoren Atekst, Google og Google Scholar. Statistikken som er oppgitt i oppgaven er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB) sin hjemmeside.

2.2 Litteratur og kildekritikk

Kildekritikk handler om å vurdere kildene som blir brukt, og være kritisk til kildematerialet man benytter seg av (Dalland, 2012). Man må vurdere om teoriene og forskningen man benytter seg av vil være relevant og kan overføres til problemstillingen (Dalland, 2012). Ved litteraturstudie er et viktig faglig krav å gjennomføre en kritisk vurdering av forskningen som er innhentet og skal brukes i oppgaven (Befring, 2015). Når man gjør ett internettsøk for å finne kilder er det viktig å finne frem til hvem som har lagt ut informasjonen. Det er ikke bare tradisjonelle forlag som publiserer digitalt, og man må derfor være kritisk og finne frem til utgiver for å være sikker på at informasjonen man bruker er kvalitetssikret (Dalland, 2012). Kildene vil enten være primær eller sekundær kilder. Primærkilder vil si en kilde der forfatteren har vært direkte involvert i innhenting av data, sekundærkilder vil si at forfatteren har tolket en annen sitt arbeid og data (Befring, 2015). Denne oppgaven baserer seg på både primær og sekundærkilder.

Help-seeking among male victims of partner abuse: men's hard times, er skrevet av Tsui, Cheung & Leung (2010). Denne kilden ble valgt da den er relevant til problemstillingen ved at den trekker frem hvordan konstruksjonene rundt hva som er maskulint og hva som er påkrevd av menn kan skape hindringer for å søke hjelp for vold. En svakhet ved denne kilden er at forfatterne ikke har intervjuet mennene selv, men baserer seg på undersøkelser der både

mannlige ofre, og familie, venner og kollegaer av mannlige ofre har deltatt. Da det er andre som har svart på vegne av mennene, vil informasjonen de har gitt kunne blitt tolket, misforstått og basere seg på deres egen forståelse av situasjonen til mennene. Artikkelen er utgitt av tidsskrift for samfunnspsykologi og er fagfellevurdert. Selv om noen av svarene fra undersøkelsen ikke kommer fra mennene direkte, vurderes artikkelen som en troverdig kilde, og relevant for oppgaven.

Teoridelen av oppgaven baserer seg på R. W. Connell (2005) sin bok *Masculinities*. Connell har utviklet sin egen teori om ulike maskulinitets typer, og hvordan menn ikke bare er dominerende over kvinner men også andre menn. Teorien er basert på eksisterende forskning om feltet. Connell blir ofte sitert og referert til i tekster og bøker som omhandler maskulinitetsforskning og har publisert flere bøker og artikler om maskulinitet og kjønn. Dette er også en primærkilde. På bakgrunn av dette blir denne boken vurdert som relevant for problemstilling og en god kilde .

3.0 Redegjørelser om kulturelle konstruksjoner av kjønn og vold

3.1 Hva er maskulinitet og femininitet?

Maskulinitet og femininitet er kulturelt konstruert og ikke noe som er absolutt i individets biologiske kjønn. Menn og kvinner er forskjellige fordi de er lært å være forskjellige. Fra man blir født, blir menn og kvinner behandlet forskjellig (Kimmel, 2000). Kjønn er ikke knyttet til biologiske og psykologiske egenskaper hos kvinner og menn, men blir til ved at et individ sosialiseres inn i en kjønnsrolle på grunnlag av sitt biologiske kjønn som mann eller kvinne. Individet blir formet gjennom primær sosialiseringen i familien, og gjennom sekundær sosialiseringen i samfunnet (Solbrække & Aarseth, 2006). Samfunnet består også av ulike posisjoner, og til disse posisjonene er det knyttet normer eller forventninger som sier noe om hvordan personer som tilhører en gitt posisjon skal handle, for eksempel posisjonen menn og kvinner har i familien (Solbrække & Aarseth, 2006). Det er altså kultur, samfunn og interaksjon mellom mennesker som forteller individer hva som er mannlig og kvinnelig. Disse konstruksjonen er ikke noe absolutt, men er knyttet til sted og tid. Hva som var maskulint eller feminint for 50 år siden, vil ikke nødvendigvis være det samme i dag.

Når man snakker om maskulinitet, kan man ikke kun snakke om en bestemt type maskulinitet. Det er ifølge Connell (2000) et hierarki av forskjellige maskuliniteter, der noen typer maskulinitet dominerer over andre. Blant disse er det hegemonisk maskulinitet, som dominerer over både femininitet og andre maskulinitets typer, og underordnet maskulinitet. Underordnet maskulinitet innehar holdninger eller karakteristiske trekk som menn som tilhører, eller vil tilhøre hegemonisk maskulinitet ikke kan inneha (Lorentzen, 2006), da de ofte tilsvarer trekk som blir antatt å tilhøre kvinner. Connells teori om hegemonisk og underordnet maskulinitet vil bli redegjort for i teoridelen.

3.1.1 Samfunnets syn på vold og kjønn i et tidsperspektiv

Vold mot kvinner ble først sett på som et samfunnsproblem i Norge på slutten av 1970-tallet (Jonassen, 2013). Før dette ble vold i hjemmet sett på som en privatsak, det var noe som skulle løses i stillhet hjemme. Kvinnebevegelsen synliggjorde vold i hjemmet som et samfunnsproblem, og definerte dette som kvinneundertrykking (Jonassen, 2013).

Handlingsplanene som er utviklet startet med å benytte begrepet ”tiltak mot kvinnemishandling”, og har siden gått fra ”kvinnemishandling” via ”vold mot kvinner” til ”vold i nære relasjoner”, som er begrepet som blir brukt i dag (Jonassen, 2013). Begrepene som blir brukt gir et bilde av holdningene rundt vold i hjemmet, og avspeiler hvilke oppfatninger som eksisterer om den private volden (Jonassen, 2013). Det at begrepsbruken har gått fra vold mot kvinner til det mer kjønnsnøytrale begrepet vold i nære relasjoner, kan tyde på at vold mot menn også begynner å få en plass i handlingsplanene, og dermed blir sett på som et reelt problem.

Sosiale konstruksjoner er i endring, og vi er mer bevisste på at hva som er maskulint og feminint er blitt en flytende grense. Dette viser seg blant annet i rollene menn og kvinner innehar i dagens samfunn. For eksempel blir det i dag forventet at menn stiller opp mer i hjemmet, og har en større omsorgsrolle overfor barn. Kvinner er mer aktive i arbeidslivet og ’husmorrollen’ er mindre enn den var før. Kjønsrollene blir blant annet konfrontert ved at det i dag begynner å bli rettet ett fokus på at også kvinner utøver vold og at ulike tilbud for voldsrammede menn blir opprettet, noe som ikke var tematisert tidligere. Krisesenter for kvinner har eksistert i mange år, men i 2010 kom krisesenterloven som skal sikre et lovpålagt krisesenter tilbud for både kvinner og menn (Krisesenterlova, 2010). Loven om kommunale krisesentertilbud §1 ”Sikre eit godt og heilskapleg krisesentertilbod til kvinner, menn og barn

som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar” (Krisesenterlova, 2010). Noe som tilsier at vold mot menn i stor grad eksisterer er en rapport fra krisesentertilbudene i 2012 som viste et antall på 117 mannlige beboere, dette er en tredobling i antall brukere siden loven ble innført (Sentio Research Norge, 2012).

Selv om det er kommet nyanser mellom kjønn og kjønnsroller, lever tradisjonelle forståelser i beste velgående. Dette er noe som kan skape utfordring for mennesker som befinner seg i situasjoner som ”avviker” fra tradisjonelle forståelser av kjønn.

3.1.2 Hva er mannlig og kvinnelig i dagens samfunn

Hva som er mannlig og kvinnelig, er sosialt konstruert basert på kulturelt dominante ideer, i et spesifikt tidsrom (Andersen, 2011). Mennesker handler ut i fra samfunnets krav til hva som er feminint og maskulint, for å bli sosialt akseptert (Solbrække & Aarseth, 2006). Maskulinitet og femininitet blir ofte satt opp mot hverandre der kvinner blir sett på som det andre kjønn (Beauvoir, 1970). Der det å være maskulin blir sett på som å være fysisk og emosjonelt sterk, vil femininitet være fysisk svak og sårbar. Noen tradisjonelle stereotypiske forestillinger om hva som er maskulint og feminint i dagens samfunn, er at menn skal kunne kontrollere følelser, være fysisk sterk og være selvstendig. Feminine trekk er på den motsatte siden å være omsorgsfull, sympatisk og vise forståelse for andres følelser og behov (Seem & Clark, 2006). Det er også en stereotypisk forestilling om at menn er mer aggressive og voldelige enn kvinner (Bjerkeseth, 2010). Hva som er kvinnelig eller mannlig, feminint eller maskulint er ofte to motsetninger, og dersom kvinner og menn innehar trekk eller holdninger som ikke går overens med de tradisjonelle forestillingene, vil de kunne bli sett på som et avvik der de ikke lenger inngår i de dominante kategoriene kulturen plasserer kvinner og menn i.

3.2 Hva er vold?

Hva som oppfattes som vold kan være forskjellig ut i fra personen som utsettes for vold, kultur og kjønn. De fleste definerer vold som en fysisk handling som resulterer i større eller mindre skader (Isdal, 2000). Dette kommer også frem av Overstreet & Quinn (2013) og Bjerkeseth (2010) sine studier, der både menn og kvinner ikke definerte handlinger som vold, med mindre det er påført fysiske skader.

WHO definerer vold som *'En forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt mot seg selv, en annen person, eller en gruppe, som enten resulterer i eller har stor sannsynlighet for å resultere i fysisk eller psykisk skade, død eller mangelfull utvikling'* (WHO, 2015). Denne definisjonen begrenses til fysisk vold som resulterer i skade, noe som kan hindre individer i å definere det som skjer med dem som vold. Det vil derfor være hensiktsmessig å trekke frem Per Isdal (2000) sin definisjon, da han har en definisjon av vold som inkluderer både fysisk, psykisk, seksuell, materiell og latent vold. Han definerer vold som *'Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil'* (Isdal, 2000, s. 36). Isdal sin definisjon fokuserer på vold som en funksjonell handling som har et mål. Man må se på konteksten volden utføres i, og ikke bare på selve handlingen. Volden finner sted innenfor et kontrollregime (Bjerkeseth, 2010), og er altså et middel for å oppnå eller opprettholde makt, og den gir angst og avmakt hos den den blir utført vold mot (Isdal, 2000).

Isdal (2000) nevner også det han kaller for ”god” og ”ond” vold. Disse to variantene av vold, gjør det mulig å skape et grunnlag for rettferdiggjøring av vold (Isdal 2000). I vår kultur ligger det i følge Isdal (2000) føringer for en rett til å utøve vold, og dette gir muligheter til å oppleve volden som riktig og rettferdig. Dersom man kan tenke at volden har en positiv hensikt eller den blir brukt for å utføre rettferdighet, kan man rettferdiggjøre bruk av vold. Et eksempel på god vold som ofte kan bli rettferdiggjort i vårt samfunn, er vold brukt som selvforsvar. Når kvinner utøver vold mot mannlige partnere, blir det ofte antatt at dette skjer i selvforsvar (Hamel, 2009), noe som kan føre til at vold utøvd av kvinner får aksept og blir bagatellisert siden den blir oppfattet som rettferdig.

De fleste forstår vold som fysisk, altså at man blir utsatt for slag, spark dytting og lignende som utgjør en fysisk skade på den som blir utøvd vold mot. Dette er den vanligste forståelsen av vold, men det er ikke bare fysisk vold som blir regnet som vold (Isdal, 2000). Kvinner blir utsatt for mer alvorlig fysisk vold enn menn (Bjerkeseth, 2010), men når det gjelder vold mot menn, finner Sogn og Hjemdal (2010) at det i mange saker primært handler om psykisk vold. Psykisk vold kan være trusler, isolering, ydmykende atferd eller emosjonell vold, dette er en type vold som ikke gir noen fysiske skader og gjør det vanskeligere å identifisere volden (Isdal, 2000). På bakgrunn av mangel på fysiske merker, blir psykisk vold ikke alltid definert som vold av ofrene (Overstreet & Quinn, 2013; Bjerkeseth, 2010). De forskjellige typene vold

blir dermed tolket og opplevd ulikt avhengig av om det er kvinner eller menn som er utøver eller offer.

3.3 Hvordan vold utøves mellom kjønn

En undersøkelse fra SSB viser at menn står bak 80% av alle tilfeller av vold og trusler. Samtidig utøves vold mot menn langt oftere på offentlige steder og halvparten av voldsepisodene utøves av ukjente gjerningspersoner påvirket av rus. Vold mot kvinner skjer på en annen side i private bomiljøer eller på arbeidsplassen hvor gjerningspersonen ikke er ruspåvirket (SSB, 2013). I en slik undersøkelse vil det være underrapportering og mørketall av ulike årsaker. Dette vil bli sett nærmere på i diskusjonen.

Når vold diskuteres, blir det ofte lagt vekt på ulikhetene i hvilke typer vold menn og kvinner blir utsatt for. Blant annet har krisesenterbevegelsen vært opptatt av å få frem at det primært er kvinner som blir utsatt for vold i parforhold, og at det derfor vil være misvisende å bruke ord som ”vold i nære relasjoner” (Jonassen, 2013). Den vanligste oppfatningen av partnervold, er at den blir begått av menn som har et behov for å dominere sin kvinnelige partner og opprettholde maskulinitet og mannlighet, og dersom kvinner er voldelige mot sin partner, blir det ofte antatt at det skjer i selvforsvar, og konsekvensen for mennene vil være ubetydelige (Hamel, 2009). I følge Sogn & Hjemdal (2010), er det flere som har påpekt at kvinners og menns vold må betraktes som forskjellige fenomen, da de mener det er store forskjeller i hvilken type vold de blir utsatt for, og konsekvensene som kommer av volden. I sin studie har de derimot kommet frem til at disse forskjellene ikke nødvendigvis er så store.

Haaland et al. (2005) gjorde den første landsdekkende undersøkelse om vold i parforhold i 2005. Undersøkelsen viste her at det finnes både likheter og ulikheter i forhold til hvilke former for maktbruk som rammer kvinner og menn. Undersøkelsen viste at flere kvinner enn menn ble truet, hindret i fri bevegelse og utsatt for annen voldsom opptreden fra partneren, mens menn oftere blir utsatt for slag med flat og knyttet hånd. Samtidig viser studien at det er omtrent like mange kvinner og menn som blant annet blir utsatt for trusler med våpen og kvelning (Haaland et al., 2005). I Sogn & Hjemdal (2010) sin rapport fant de også at volden som rammer menn også har store konsekvenser, uavhengig av mannelig eller kvinnelig utøver, eller fysisk eller psykisk vold.

Det er viktig å nevne at det finnes forskjeller i hvilken type vold de ulike kjønnene blir utsatt for (Haaland et al., 2005). Kvinner som blir utsatt for vold, blir også utsatt for mer alvorlige fysiske skader enn menn, da menn er det fysisk overlegne kjønn (Bjerkeseth, 2010). Sogn og Hjemdal (2010) fant at vold mot menn som blir rapportert av krisesentre, er i stor grad psykisk vold, og at det i mange saker primært handler om psykisk vold som har vart over lengre tid. Menn blir også utsatt for grov fysisk vold i nære relasjoner, men ikke i like stor grad som kvinner. Krisesentrene rapporterte også mennene opplever en skam over det som har skjedd, og er ydmyket fordi det ikke er verdig av en mann å søke hjelp for vold (Sogn & Hjemdal, 2010).

3.4 Fremstilling av vold i media

Vi blir eksponert for vold hver dag gjennom media og popkulturen hvor volden blir hyllet som et ideal. Vold blir assosiert med styrke, mot, kraft og mandighet. Vi dyrker voldelige heltemenn vi ser i popkulturen, og i nyere tid har vi også begynt å dyrke de voldelige heltekvinnene (Isdal, 2000). Dette idealbildet av vold, er vold i den godes tjeneste, vi ser på vold som en positiv makt for å oppnå en god hensikt. Denne type vold som vises i media er appellerende fordi den underlegne reiser seg, og vinner over makten fra de onde (Isdal 2000).

Den tradisjonelle forståelsen av kjønn er et menn har mer makt og innflytelse enn kvinner. Ved å vende på kjønnshierarkiet å gi makten til kvinnen, skaper dette en uoverensstemmelse med de tradisjonelle forståelsene av menn og kvinner (Fjell, 2014). Humor er et sosialt rom hvor forhandlinger av kjønn og makt kan komme til uttrykk, og hva vi anser som humor vil variere fra tid, sted og samfunn (Fjell, 2014). Vold mot menn, utført av kvinner blir brukt som humoristisk uttrykk ved at menn blir latterliggjort av sine sterke koner. En kvinne som utøver vold mot en mann er ikke i samsvar med det som anses som ”normalt”, og det er på denne måten humoren oppstår (Fjell, 2014). Dette var et vanligere syn tidligere, men man kan se at kvinners vold mot menn blir brukt som humor også i dag (Fjell, 2014). Når kvinner latterliggjør menn i tv-serier, kan dette føre til latter fra publikum, og dersom en kvinne slår en mann kan det føre til applaus. Dette kan vi også se i tegneserier, magasiner og helgeaviser (Fjell, 2014). Grunnen til at dette blir sett på som humor er at det utfordrer og skaper en uoverensstemmelse ved den tradisjonelle forståelsen av kjønnshierarkiet, at menn har mer makt og innflytelse enn kvinne. Humoren i en slik sammenheng forholder seg til normen om

at menn er sterkere enn kvinner og vil derfor kunne ta igjen dersom de blir utsatt for fysiske angrep fra en kvinne (Fjell, 2014).

4.0 Teoretisk perspektiv; Connells begreper hegemonisk og underordnet maskulinitet

Robert Connell's bok masculinities (2005) tar utgangspunkt i empirisk forskning om konstruksjoner av maskuliniteter fra 1980 og 1990 tallet. Connell skiller i sin bok mellom fire typer maskulinitet; hegemonisk, underordnet, medvirkende og marginaliserende maskulinitet. Begrepet 'hegemonisk' henviser til kulturelle funksjoner der en gruppe krever og opprettholder en ledende posisjon i samfunnet (Connell, 2005). Underordnet henviser til kulturelt eller politisk diskriminerte grupper som innehar holdninger eller karaktertrekk som ikke er kulturelt akseptert i et samfunn (Connell, 2005). Medvirkende vil tilsi menn som definerer seg selv innenfor den normative og aksepterte formen for maskulinitet, men som ikke innehar eller utøver hegemonisk maskulinitet i sin helhet (Connell, 2005; Lorentzen, 2006). Marginaliserende handler om samspillet mellom kjønn og andre strukturer, som klasse og rase (Connell, 2005). Connell trekker her frem fargede menn som et eksempel. Denne oppgaven vil legge vekt på hegemonisk maskulinitet og underordnet maskulinitet, da dette er mest relevant for problemstillingen.

Hegemonisk maskulinitet er ikke en fast karaktertype som vil forbli den samme gjennom tid og sted, men maskuliniteten som innehar den hegemoniske posisjonen i et gitt mønster av kjønnsrelasjoner, og denne posisjonen vil alltid kunne forandres (Connell, 2005). Det vil til enhver tid være en form for maskulinitet som dominerer over andre. Hegemonisk maskulinitet er menn som har ledende posisjoner i et sosialt system, og det er ofte en tett tilknytning mellom makt og hegemonisk maskulinitet, som henger sammen med det kulturelle mannsidealet (Lorentzen, 2006). Dersom man innehar en hegemonisk maskulinitet, gir dette en dominans posisjon overfor andre menn og kvinner. Personer som innehar hegemonisk maskulinitet er ikke nødvendigvis mektige personer, men personer som innehar kulturelt aksepterte holdninger og karaktertrekk innenfor kulturen eller samfunnet personen befinner seg i (Connell, 2005). Det kan være at samfunnet og kulturen ser på å være sterk, mektig og kunne kontrollere følelsene som karaktertrekk som tilsier en hegemonisk maskulinitet i dag,

men dersom kulturen endrer seg til at sensitive menn er det rådende idealet, må personene endre trekk ved seg selv for å fortsatt inneha hegemonisk maskulinitet.

Den hegemoniske maskuliniteten er en kulturell dominansposisjon i samfunnet, og står i relasjon til den underordnede formen for maskulinitet (Lorentzen, 2006). Underordningen kan komme av kulturell eller politisk diskriminering, og har en betydning for hvilke grenser som eksisterer i den hegemoniske maskuliniteten. Dette kan være grenser i form av kroppsspråk eller holdninger som kan minne om atferdsformer til underordnede maskulinitetsformer (Lorentzen, 2006). Connell (2005) bruker homofili som et eksempel på en underordnet gruppe, der heteroseksuelle menn dominerer over homofile menn. Her kan menn som blir utsatt for vold forstås som en underordnet maskulinitet, ved at menn som utsettes for vold blir kulturelt diskriminert da de innehar trekk som ikke er i samsvar med mannsidealet. Ved at menn som blir utsatt for vold er underordnet, kan det skape en angst hos menn som ellers ville identifisert seg med den dominante gruppen (hegemonisk maskuline), at andre menn eller kvinner skal vite at de blir utsatt for vold. Menn som blir utsatt for vold vil bli plassert lavere på kjønnshierarkiet av andre menn (Connell, 2005). Menn som ikke kan forsvare seg fysisk og avverge angrep fra kvinner, blir symbolsk støtet ut fra den hegemoniske maskuliniteten på bakgrunn av at de ikke innehar kulturelt aksepterte trekk som fysisk overlegenhet og dominans over kvinner. På denne måten kan menn som inngår i underordnet maskulinitet bli likestilt med femininitet (Connell, 2005).

Normative definisjoner av maskulinitet møter et problem ved at det ikke er mange menn som faktisk møter de normative standardene. Hvor mange menn som praktiserer de hegemoniske mønstrene i sin helhet, vil være ganske små. Selv om ikke mange menn oppfyller kravene til hegemonisk maskulinitet, vil majoriteten av menn tjene på hegemoni siden de kan dra nytte av fordelene menn generelt tjener på at det eksisterer en underordning av kvinner (Connell, 2005). Hegemonisk maskulinitet er den man ser opp til, det blir idealet for mannlighet, og noe man streber etter. Man må ikke nødvendigvis inneha alle karaktertrekkene som er kulturelt gjeldende for hegemonisk maskulinitet, men man kan ikke inneha karaktertrekk som er koblet til underordnet maskulinitet (Connell, 2005). Grensen mellom hegemonisk og underordnet maskulinitet vil være vanskelig å skille da disse ikke er fastsatt, men varierer fra tid og sted. Hvor grensen går for menn i forhold til å være for sensitiv, og hvor grensen går for kvinner i forhold til å være for muskuløs eller dominerende vil ikke alltid være like lett å skille.

Menn kan aldri være helt sikker på sin mannlighet siden hva som er mannlig ikke er fastsatt, men er i konstant endring. Dette gjør til at menn utsettes for et kontinuerlig press fra omverdenen for å bevise sin mannlighet (Lorentzen, 2006), noe de gjør ved å ta avstand fra holdninger eller karaktertrekk som blir oppfattet som umannelig eller feminint, og dermed kunne tilsvare en underordnet maskulinitet. Prosessen med å ”utvise” menn fra den hegemoniske maskuliniteten er preget av verbalt misbruk der menn for eksempel kan bli kalt for pyser, ”tøffelheit”, pingler eller høre utsagn som mann deg opp, dersom en kvinne er dominerende i forholdet. Dette kan bidra til å umandiggjøre mannen ved å bruke ord som er symbolsk med femininitet (Connell, 2005). På den motsatte side, kan kvinner som er muskuløse eller dominerende i et parforhold bli utsatt for utsagn om at de er mannlige, lite feminin eller kvinnelig og guttejente, som da er symbolsk med maskulinitet.

5.0 Diskusjon

I denne delen av oppgaven, vil spørsmålene i problemstillingen bli diskutert ut i fra forklaringene og kunnskapen som er presentert i redegjørelsesdelen. Problemstillingen vil også bli diskutert ut i fra relevant forskning, og Connell sin teori om hegemonisk og underordnet maskulinitet. Først vil det bli diskutert hvordan vold blir fremstilt på en kjønn måte i samfunnet, kulturen og media, og deretter hvordan kjønn preger opplevelsen av vold for menn og kvinner.

Siden menn og kvinner alltid blir sett i forhold til hverandre, og maskuline og feminine trekk ofte er to motsetninger, kan man også bruke hegemonisk og underordnet maskulinitet ikke bare for å analysere hvordan kjønn preger menns opplevelser av vold, men også kvinner. Dersom en kvinne er fysisk sterk og muskuløs, vil hun bli sett på som maskulin, og en fysisk svak mann kan bli sett på som feminin. På denne måten kan begrepene maskulinitet og femininitet løftes og brukes om begge kjønn, og brukes for å analysere hvordan disse begrepene og tradisjonelle forestillingene om kjønn har en innvirkning på menn og kvinners opplevelse av vold, og samfunnet sitt syn på vold.

5.1 Hvordan vold er kjønn

Når man skal se på hva kjønn er, og hva som er maskulint og feminint, må man se på hva som blir oppfattet som vanlige eller uvanlige måter å forstå kjønn på innenfor en viss kontekst. Hvordan maskulinitet eller femininitet forstås, variere ut ifra ulike sammenhenger (Oltedal, 2013). Når man snakker om vold og kjønn, må man se på normer og verdier som er knyttet til fenomenet vold og hvordan kjønn blir tolket innenfor denne konteksten. Hvordan stereotypiske forståelser av menn og kvinner påvirker måten vi tolker voldssituasjonen.

Flere studier (Sogn & Hjemdal, 2010; Tsui et al., 2010) har vist at menn ikke søker hjelp, og heller ikke har noen forventninger om å få hjelp, da hjelpeinstanser har hatt hovedfokus på å informere kvinner som er utsatt for vold. Den offentlige debatten har også i hovedsak omhandlet kvinner som ofre og menn som utøvere, og det kan derfor tenkes at menn som blir utsatt for vold ikke søker hjelp da de ser på det som et kvinneproblem. Sett ut i fra Connells teori om hegemonisk maskulinitet vil det å søke hjelp for vold kunne umandiggjøre menn da vold ofte har blitt fremstilt symbolsk med kvinner. Ut i fra Connells teori kan man også anta at bakgrunnen for at menn ikke søker hjelp er fordi det vil stå i strid med den hegemoniske maskuliniteten som de fleste menn streber etter å oppnå. Kvinner er underordnet menn, og en mann skal ikke inneha trekk eller holdninger som er symbolsk med femininitet. At en mann blir utsatt for vold, og da spesielt av en kvinnelig partner kan bli sett på som et avvik fra stereotypiske forestillinger, da han ikke har klart og avverge volden. Dette kan dermed føre til at mannen ikke blir sett på som den dominante, men den underordnede i parforholdet og kan på denne måten bli umandiggjort i forhold til tradisjonelle forståelser.

5.1.1 På hvilke måter kan vold bli fremstilt på en kjønn måte

Volden som blir fremstilt i media og populærkulturen kan spille en stor rolle i å forsterke og opprettholde tradisjonelle forståelser av vold og kjønn. Media og populærkulturen har en stor påvirkningskraft hos befolkningen, da dette er noe vi omgås daglig, og er en av de største kildene til informasjon. Det er tydelige innslag av kjønn i fremstillingen av vold presentert både i nyhetsbildet og som underholdning. Nyhetsbildet kan opprettholde eller forsterke tradisjonelle forståelser av vold i måten de fremstiller saker som omhandler vold, på bakgrunn av hvilke begrep de bruker. Når vold mot menn har blitt omtalt i media, har det blant annet blitt brukt overskrifter som: '18000 menn har blitt **banket** av dama' (Mæland, 2014) og '18000 menn **bankes** opp av partneren' (Ighoubah, 2014). På den andre siden, når media

omtraler vold mot kvinner som blir det brukt overskrifter som 'vold mot kvinner er en av våre største utfordringer' (Horne, 2015). Språket som blir brukt i saker som omhandler vold mot menn og vold mot kvinner, vil kunne tenkes å ha en påvirkning, og prege hvordan lesere tolker vold. Slike formuleringer kan kunne bidra til å forsterke eller opprettholde tradisjonelle forståelser av vold, der vold mot menn blir bagatellisert, og vold mot kvinner skal tas på alvor. Det kan tenkes at den negative begrepsbruken om menn som blir utsatt for vold i nære relasjoner, vil kunne bidra til å opprettholde tradisjonelle holdninger rundt vold, men også maskulinitet.

Når vold mot menn fremstilles som humor i media tillegges de egenskaper eller holdninger som er symbolsk med kvinnelighet, og blir på denne måten, sett ut i fra Connell sin teori om maskulinitet, umandig dersom han blir utsatt for vold. På en annen side blir kvinner også tillagt egenskaper som ikke blir ansett som kvinnelige. Da voldshandlingen fra kvinnen ofte er en reaksjon på mannens uakseptable holdninger eller atferd, blir ikke kvinnene sett på som mindre kvinnelige, men det kan tyde på at kvinnene blir mer akseptert ved at de står opp for seg selv. På den ene siden kan det tenkes at å bruke vold mot menn som humor kan bidra til at menn som blir utsatt for vold, føler seg mindre mannlige. På den andre siden kan vold utført av kvinner som humor bidra til å gi kvinnelige voldsutøvere aksept da det antas at kvinners hensikt ved volden er positiv. Et eksempel på hvordan dette kan utspille seg i virkeligheten, er videoen til Mankind Initiativ (2014). Denne videoen viser en kvinne og en mann som blir utsatt for partnervold på åpen gate, og hvordan menneskene rundt reagerer. Når kvinnen blir utsatt for vold av en mannlig partner stopper mange opp, ser på hva som skjer med avsky og går til slutt bort for å stoppe det som skjer. Når rollene er snudd, og det er en mann som blir utsatt for vold av en kvinne, peker og ler mange av det som skjer, og det er ingen som prøver å stoppe volden. Denne videoen kan ikke generalisere holdninger mennesker har rundt vold mot menn og kvinner, men det kan tyde på at de stereotypiske forståelsene av menn og kvinner i stor grad er regjerende. Dersom menn ikke innehar fysisk overlegenhet over kvinner, vil de bli utstøtt fra den hegemoniske maskuliniteten, slik den er fremstilt i dagens samfunn.

Dette vil ikke nødvendigvis tilsi at kvinner som utøver vold er akseptert i samfunnet, men at det på bakgrunn av stereotypiske forståelser av menn og kvinner kan bli antatt at fysiske overgrep fra kvinner oppstår i selvforsvar, og derfor blir akseptert som et våpen for å avverge en potensielt farlig situasjon for seg selv. En kvinne som bruker vold som selvforsvar vil ikke

bli sett på som et avvik ut ifra tradisjonelle forståelser av maskulinitet og femininitet, men det kan heller tyde på at det vil reflektere negativt på mennene de antas å forsvare seg mot.

5.2 Hvordan preger kjønn opplevelsen av vold

Stereotypiske forståelser av menn og kvinner og hva som blir regnet som hegemonisk maskulinitet, vil kunne ha en innvirkning på hvordan menn og kvinner opplever vold.

Mennesker som blir utsatt for vold i nære relasjoner, kan blant annet også bli utsatt for en kulturell diskriminering der de ikke lenger vil tilhøre en hegemonisk posisjon i samfunnet (Lorentzen, 2006). Hvordan forståelser av vold i nære relasjoner blir konstruert ut i fra kulturelle forståelser av kjønn, kan på denne måten påvirke hvordan menn og kvinner tolker og forstår volden de blir utsatt for.

I Bjerkeseth (2010) sin studie finner hun at mennene fortolker og presenterer volden slik at den i mindre grad truer selvfølelsen som mann. Dette gjør de, i følge Bjerkeseth, blant annet ved å benytte seg av andre ord enn vold når de forklarer hva de blir utsatt for, og de bagatelliserer den fysiske volden. Kvinner uttrykker redsel for at andre skal dømme de eller mannen dersom de får vite om volden (Hansen, Thorsnes & Skjerve, 2009). Kvinnene har ofte et håp om at mannen vil endre seg, og er redd for at andre skal se på de som svake eller dumme for at de ikke har forlatt mannen med engang, men blir i det voldelige forholdet (Hansen et al., 2009; Overstreet & Quinn, 2013). Det kan tyde på at menn frykter for sin maskulinitet og er redd for å bli sett på som umandig dersom noen får vite om volden, mens for kvinner er frykten knyttet til hvordan andre vil dømme valgene de har tatt, og ikke direkte knyttet til kvinneligheten deres. På en annen side kan det tenkes at frykten er knyttet opp til kvinneidealet selv om det ikke konkret angriper kvinneligheten. Både menn og kvinners frykt for at volden blir kjent kan knyttes opp mot Connells teori om hegemonisk maskulinitet. Det kan antas at frykten eller angsten kommer av at de skal miste den dominerende posisjonen de har i samfunnet, og bli sett som mindreverdige på bakgrunn av sine handlinger og karaktertrekk som blir forbundet med å bli utsatt for vold.

5.2.1 Vold og Menn

Flere studier (Bjerkeseth, 2010; Tsui et al., 2010) har påpekt at menn ikke definerer fysisk vold fra en kvinnelig partner som vold. På den ene siden kan det tyde på at dette henger sammen med at menn er fysisk overlegne over kvinner, og derfor ikke vil bli skadet i så stor grad at de opplever fysiske angrep som vold. I følge Sogn & Hjemdal (2010) kan fysisk vold være integrert i den mannlige normaliteten, noe som også kan prege hvordan menn oppfatter vold. Det er mulig at det å bli dyttet eller slått ikke blir sett på som vold fra mennenes side, da dette kan bli ansett som ”normale” måter for menn å løse konflikter. På en annen side finner både Bjerkeseth (2010) og Sogn & Hjemdal (2010) at ved både fysisk og psykisk vold kan det tyde på at årsaken kan være knyttet til at menn opplever at selvfølelsen som mann blir skadet, da volden oppfattes som så umandig og skamfull at den blir tabuisert. Begge studiene finner at menn bagatelliserer voldshendelsene og føler at det ikke er noe som kan snakkes høyt om (Bjerkeseth, 2010; Sogn & Hjemdal, 2010). På bakgrunn av dette kan det derfor antas at stereotypiske forståelser av kjønn og den hegemoniske maskuliniteten i stor grad råder over hvordan menn opplever og forstår voldssituasjoner. Sett i lys av mangelen på definisjon av vold der utøver er kvinne, kan det tyde på at SSB sin statistikk som tilsier at menn i hovedsak blir utsatt for vold i offentlige rom og av ukjente gjerningsmenn, vil ha store mørketall.

Menn har en høyere terskel en kvinner for å søke hjelp når de har blitt utsatt for partnervold, og Sogn & Hjemdal (2010) finner i sin rapport at mange av mennene som faktisk søker hjelp, er redde for at de ikke skal bli trodd eller at de skal få ansvaret for volden. Samfunnet har en oppfatning om at menn skal inneha fysisk evne til å verne seg for vold mot kvinner. De skal også, i følge Tsui et al. (2010), inneha både fysiske og psykiske egenskaper for å håndtere sine egne problemer. Dette er en viktig årsak til hvorfor menn ikke oppsøker hjelp. Dersom menn søker hjelp og inntar offerrollen dette innebærer, vil det stride mot mannlige idealer og rolleforventningene samfunnet har til menn. Sett i lys av gjeldende stereotypiske forestillinger av menn som er knyttet til hegemonisk maskulinitet, skal menn være fysisk overlegne, selvstendige og de skal kunne kontrollere følelser. Dette er noe offerrollen vil stride imot. Sett i lys av Connells teori som tilsier at menn vil ha en angst for at andre skal oppdage at de innehar personlige egenskaper som står i strid med hegemonisk maskulinitet, vil det derfor være rimelig å anta at mange menn velger å ikke søke hjelp for å beskytte seg selv og sin selvfølelse som mann.

Angsten mange menn har for å bli oppfattet som umannlig eller feminin kan i følge Bjerkesteh (2010) skape en drivkraft til makt og kontroll. Menn kan oppleve et behov for å kontrollere og dominere sin partner, på bakgrunn av forventningene samfunnet og andre har til menn. For å opprettholde sin hegemoniske maskulinitet må man innta en rolle som går overens med stereotypiske forståelser av hva som er mannlig og kvinnelig. Det er derfor mulig at kjønn ikke bare preger opplevelsen menn har av volden de blir utsatt for, men forståelsen og opplevelsen av utøvelse av vold kan også preges av kulturelle og tradisjonelle forståelser av kjønn.

5.2.2 Vold og kvinner

Kvinner oppgir at årsakene for ikke å søke hjelp er knyttet til redsel for å bli sett på som svake eller dumme for ikke å ha forlatt en voldelig partner tidligere. Følelsene de har rundt voldssituasjonen er skyldfølelse, skam og forlegenhet (Overstreet & Quinn, 2013). Det er altså dømmende holdninger fra nettverk og samfunn som får kvinner til å føle seg ”dumme” for at de har satt seg i en posisjon der de blir utsatt for vold. Det kan tenkes at selv om vold mot kvinner er anerkjent som et samfunnsproblem, så vil det fortsatt være forståelser og holdninger rundt vold i nære relasjoner som preger både kvinner og menns oppfattelse av vold. På den ene siden kan en forståelse være at problemer i familien skal skjules fra andre, det er personlig og derfor noe som skal løses i det private. På en annen side er vold mot kvinner sett på som et samfunnsproblem, og det finnes tilbud som kan bistå både menn og kvinner som blir utsatt for vold i nære relasjoner. Det kan tenkes at selv om vold mot kvinner blir anerkjent som samfunnsproblem, vil kvinner fortsatt kunne møte på dømmende holdninger fra andre. Den vanlige forståelsen av vold som fysisk vold og som resulterer i alvorlige skader, kan også prege kvinners forståelse av vold, og kan hindre de i å oppsøke hjelp.

Overstreet & Quinn (2013) finner også i sin undersøkelse at mange kvinner ikke definerer handlingene som vold, da kvinner som blir utsatt for vold hører til en bestemt klasse. At kvinner forbinder vold til å kun berøre kvinner av bestemte klasser, kan forstås med Connells teori der hegemonisk maskulinitet tilsvarer kvinners plassering i sin sosiale omkrets. Kvinner vil strebe etter å oppnå anerkjennelse for sin status i familien og arbeidslivet, og dersom de blir utsatt for partnervold vil dette være i strid med hva samfunnet og nettverket rundt anser som det kvinnelige ideal.

Mange kvinner er omsorgspersoner, og føler ofte et ansvar overfor sin partners følelser, handlinger og behov (Eriksen, 2000). Det kan tenkes at kvinner tolker volden som et problem med seg selv, og at det er de som ikke har tilpasset seg partneren sine behov, og derfor utøver han vold. Med grunnlag i de stereotypiske forståelsene av kvinner og menn i dagens samfunn der menn er overordnet og kvinner er underordnet, kan disse reaksjonene på volden forstås med Connells teori ved at kvinner streber etter å tilpasse seg mannen, da det er dette som blir forventet av samfunnet. Det kan derfor være en mulighet for at kulturelle forståelser av vold, og forståelser av kvinner preger kvinners opplevelse ved at de kan føle skam i forhold til å ha inngått et forhold med en voldelig mann og skyldfølelse for at de ikke har klart å tilpasse seg mannens behov.

Kvinner som utøver vold kan ofte bli sett på som ”helter”, og tanken bak kvinner som utøver vold er at volden som oftest blir utført i selvforsvar, og dermed blir rettferdiggjort. På motsatt side blir vold utført av menn sett på som negativt. Dette fordi menn i de fleste tilfeller er det fysiske overlegene kjønn, og spørsmål om selvforsvar er sjeldent et tema (Isdal, 2000). Dette er derimot ikke nødvendigvis en hovedgrunn for at kvinner utøver vold. I saker som omhandler unge kvinner som utøver vold, er det ensidige angrep fra kvinnen som er det mest utbredte voldsmønsteret, og dersom volden er gjensidig, er den nært knyttet til aggressivitet og ikke for å beskytte seg selv (Pape, 2011). En årsak til at kvinners vold ofte blir antatt å være selvforsvar, kan forstås ut i fra Connells teori ved at vold er noe som menn gjør og ikke kvinner. Dominerende atferd og vold er knyttet til mannlighet, og da maskulinitet og femininitet ofte er motsetninger av hverandre, vil det ikke være naturlig for en kvinne og utøve vold for å oppnå makt og dominans over en mannlig partner.

6.0 Avslutning

Vold er kjønnert ved at menn som blir utsatt for vold av kvinner blir sett på som avvik fra de stereotypiske forestillingene vi har av menn i dagens samfunn, og kan angripe selvfølelsen som mann da det blir symbolsk med femininitet. Vold i nære relasjoner blir ofte sett på som et ”kvinneproblem” der menn er utøvere og kvinner er ofre. Kvinner som utøver vold vil også være i strid med hva som blir sett på som kvinnelig, men vil ikke angripe kvinneligheten på samme måte som menn, siden kvinner ikke blir sett på som mannlige. Kjønn preger menn og

kvinner opplevelse på forskjellige måter. Menn frykter ofte for sin maskulinitet, da offerrollen vil stride mot mannlige idealer og rolleforventningene til menn. Kvinner frykt er mer knyttet til hvordan andre vil dømme de som personer da de ikke lever opp til hva nettverket rundt de og samfunnet anser som kvinneidealet. Hos både kvinner og menn kan det tyde på at frykten for at vold i parforhold skal bli kjent handler om en frykt for å miste den dominerende posisjonen de prøver å oppnå i samfunnet. Dersom man skal jobbe med personer som har blitt utsatt for vold i nære relasjoner, er det viktig at man som sosialarbeider er klar over hva som kan påvirke forståelsen av situasjonen mennesker befinner seg i. Enten man skal jobbe direkte med personer eller med forebygging, vil det være hensiktsmessig å være klar over hvordan informasjon som blir gitt kan prege opplevelsen til enkeltindivider, og hvordan samfunnet forstår vold.

7.0 Litteraturliste

- Andersen, T. H. (2011). Against the wind: male victimization and the ideal of manliness. *Journal of Social Work*, 13(3), 231-247. doi: 0.1177/1468017311410002
- Beauvoir, S. (1970). *Det annet kjønn*. Oslo: Pax Forlag A/S
- Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bjerkeseeth, L. (2010). *Den mannelige offerrollen: en intervjustudie av menn som opplever vold fra kvinnelig partner*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/15305>
- Connell, R. W. (2000). *The men and the boys*. Oxford: Polity Press
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Eriksen, I. (2000). Kan hun ikke bare gå?. *Embla*, 5(6), 26-34 Hentet fra <http://www.krisesenter.com/filer/pdf/innlegg/Kan-hun-ikke-bare-gaa.pdf>
- Fjell, T. I. (2014). Sterke kvinner – svake menn: partnervold og humor. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 38(3-4), 312-318.
- Haaland, T., Clause, S. E., & Schei, B. (2005). *Vold i parforhold – ulike perspektiver. Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge* (NIBR rapport 3/2005). Hentet fra <http://www.nibr.no/filer/2005-3.pdf>
- Hamel, J. (2009). Toward a Gender-Inclusive Conception of Intimate Partner Violence Research and Theory: Part 2 – New Directions. *International Journal of Men`s Health*, 8(1), 41-59. doi: 10.3149/jmh.0801.41

Hansen, K. H., Thorsnes, T., & Skjerve, J (2009). Kvinners erfaring med partnervold – en kvalitativ studie. *Fokus på familien*, 38(2), 136-147.

Horne, S. (2015). Vold mot kvinner er en av våre største utfordringer. *Dagbladet*. Hentet den 21. 04. 2015 fra http://www.dagbladet.no/2015/03/05/kultur/debatt/kronikk/meninger/vold_mot_kvinner/38051623/

Ighoubah, F. (2014). 18.000 menn bankes opp av partneren hvert år. *Nrk*. Hentet den 21. 04. 2015 fra <http://www.nrk.no/norge/18.000-menn-bankes-av-konen-arlig-1.11748942>

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.

Jonassen, W. (2013). Fra kvinnemishandling til vold i nære relasjoner. Regjeringens handlingsplaner mot vold. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 37(1), 46-62.

Kimmel, M. (2000). *The gendered society*. New York: Oxford University Press.

Krisesenterlova (2010). Lov om kommunale krisesentertilbud. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44>

Lorentzen, J. (2006). Forskning på menn og maskuliniteter. I J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning: en grunnbok* (s. 121-135). Oslo: Universitetsforlaget

Mankind Initiativ. (2014). *Violence is Violence*. [Videoklipp]. Hentet 16. 04. 2015, fra <https://www.youtube.com/watch?v=u3PgH86OyEM&spfreload=10>

Mæland, K. (2014). 18.000 menn har blitt banket av dama. *Nettavisen*. Hentet den 21. 04. 2015 fra <http://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/18000-menn-har-blitt-banket-av-dama/8448131.html>

Oltedal, S. (2013). *Kjønnspektiv i Sosialt Arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget

Overstreet, N. M., & Quinn, D. M. (2013). Intimate partner violence stigmatization modell and barriers to help seeking. *Journal of Basic and applied social psychology*, 35(1), 109-122. doi: 10.1080/01973533.2012.746599

Pape, H. (2011). Unge kvinners vold mot partner. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 131(20),1994-1997. doi: <http://dx.doi.org/10.4045/tidsskr.11.1244>

Seem, S. R., & Clark, M. D. (2006). Healthy Women, Healthy Men, and Healthy adults: An Evaluation og Gender Role Stereotypes in the Twenty-first Century. *Journal of Sex Roles*, 55(03), 247-258. doi: 10.1007/s11199-006-9077-0

Sentio Research Norge. (2012). *Rapportering fra krisesentertilbudene 2012*. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Hentet fra <http://www.krisesenter.com/filer/pdf/statistikker/Krisesentrene-2012.pdf>

Sogn, H., & Hjemdal, O. K. (2010). *Vold i nære relasjoner: Kunnskapsgjennomgang og rapporter fra et pilotprosjekt*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Solbrække, K. N., & Aarseth, H. (2006). Samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn. I J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnforskning: en grunnbok* (s. 63-72). Oslo: Universitetsforlaget

Statistisk sentralbyrå. (2013). Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen 2012. Oslo: statistisk Sentralbyrå. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/vold/hvert-3-aar>

Tsui, V., Cheung, M., & Leung, P. (2010). Help-seeking among male victims of partner abuse: men's hard times. *Journal of Community Psychology*, 38(6), 769-780. doi: 10.1002/jcop.20394

WHO. (2015). *Definition and typology of violence*, Hentet 22. 04. 2015, fra <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>